

11. **A genfi Évkönyv.** A genfi Bureau International d'Education ezidei évkönyve 57 tagállamnak 1935/36. tanévi, több-kevésbé részletes jelentését közli. A jelentések beszámolnak az államok pedagógiai és iskolaszervezési mozgalmairól. A jelentésekből megállapítható, hogy sok államban meg van a törekvés, hogy a tankötelezettséget 1—2 évvel kitolják. A középiskolákat sok helyen reformálják, a szakiskolákat más iskolákkal kapcsolják. A katonai szolgálatot megelőző oktatást sok helyen bekapcsolták a testnevelés keretébe. A kötet most először közöl olyan táblázatot, amely közli az államok összehasonlító tanügyi statisztikáját. A táblázat közli 1932/33. tanévtől 1936/37. tanévig az egyes államokban a nevelésre fordított összegeket, az iskolák számát, a tanulókat, tanítókat és tanárokat számát iskolafajonként. A kötet közli továbbá a nevelésügyi nemzetközi kongresszus határozmányait, amelyek között a testi és lelki nyomorék gyermekek iskoláinak szervezéséről, a falusi iskolákról és az iskolaépületekről szólnak.

12. **Leányok katonai kiképzése.** Törökországban a miniszter elrendelte, hogy a lyceumok és középiskolák leánytanulóit is ki kell képezni katonai szolgálatra, hogy a honvédelemnél megfelelő szolgálatot végezhesenek. Már a folyó tanév elejétől, tehát október 1.-től a rendelet életbe is lépett. A középiskolák és egyetemek ilyen tanfolyamainak vezetésére a török hadsereg megfelelő altisztjeit rendelték ki.

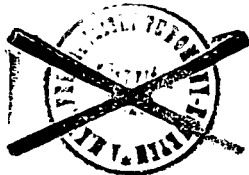
13. **Előkészítés egyetemi tanulmányokra.** Az egyiptomi népművelésügyi miniszter rendelkezése szerint a középiskolák legfelső osztálya átalakul az egyetemre való előkészítő osztályává. E célból ezek az osztályok három irányt kapnak: 1. A matematikai irány olyan jelöltek részére, akik mérnöki, vagy az egyetem természettudományi fakultására törekcsenek; 2. az irodalmi irány azok részére, akik az egyetem nyelvi, jogi, vagy kereskedelmi fakultására készülnek; 3. a természettudományi irány azok részére, akik az egyetem orvosi fakultására, vagy mezőgazdasági akadémiára készülnek.

14. **Varrástanítás a fiúiskolákban.** A praktikus Angliában tervezik, hogy a jövő tanévtől kezdve a fiúkat heti 1 órában varrni is megtanítják. Az iskolai hatóságok ezt a tervezett intézkedést azzal indokolják, hogy a legtöbb férfi annyira tehetetlen, hogy nem képes a ruhájára egy gombot felvarrni és így képesíteni akarják a férfiakat, hogy tudjanak magukon segíteni, ha nincsen női segítség a közelben.

Szenes Adolf.

LAPSZEMLE.

A Magyar Paedagógia ezévi január—februári száma első helyen *Bognár Cecil* tanulmányát közli a *diáktipusokról*. Tipusok, — erősen kiemelt jellegzetességeket jelentenek, amelyek a valóságban nem válnak szét élesen. A középiskolai tanuló határválasztó fala átlag a 14 éves életkor, amelynek oka

a serdülés. Ez választja szét két típusra a tanulókat: érés előtt és alatt levők, érezen tülesettek. Befolyásolja a korszak is. Más a régi, háborúelőtti és más a mai diák típusa. Ezt a nevelőnek tudomásul kell vennie és ehhez alkalmazkodnia. Értelmi képességek szempontjából négy nagy csoportra oszlanak a diákok: 1. kivételesen nagy tehetségek, 2. a tiszta jeles diák típusa, 3. közepes tehetségűek és 4. gyenge tehetségűek. A kivételes tehetségűek között vannak egyoldalúak, még pedig a gyorsan fejlődő, egyes dolgokban az átlagon alul maradó és gyorsan le is törő esodagyermek csoportja, és a lassabban fejlődő típus, amely más téren is megállja helyét. Ezek mellett vannak diákok, akiknek bár van kedvenc témakörük, de más téren is kiváló eredménnyel dolgoznak. Ezekből kitűnő szakember válik. A tiszta jeles diák nem válogat a tantárgyak között, több benne a kötelességérzés, mint a tehetség. Kezdeményező erő bennük nincs. Ebben a kategóriában találunk könnyű felfogású, de felületes, és nehezebb felfogású, de mélyebb eszű tanulókat. A gyenge tehetség néha csak látszólagos, egy-egy szükséges lelki alkatelem fogyatékossága az oka, amelyen lehet segíteni. Ilyenek azok, akiknél az értelem fejlett, de vagy az emlékezőképesség, vagy a figyelemkoncentráció gyenge, és azok, akiknél a túlságosan eleven képzelet eltéríti az iskolai munkától fegyelmetlenül szellemüket. A valóban tehetségtelenek, a kiket „butáknak“ szoktak jelölni, rendszerint semmi iránt nem érdeklődnek. Érzelmileg ezek vagy esendek, jóindulatú gyerekek, vagy alacsonyrendűségi érzésükben elkeseredettek, vagy fennhéjázók, erőszakosak. A valódi tompaelméljűségen segíteni nem lehet, maradandó. Ha azonban elmaradt, késlekedő fejlődés az oka, később kiváló is lehet a tanuló. Ez azonban ritka eset. Meg lehet még különböztetni aktív és passzív, valamint az ezekhez sokban hasonlatos önálló és önállótlan diáktípusokat. Ezek egybevetésével négy diáktípus található az osztályban általában. 1. Az eleven eszű, de felületes, aki könnyen tanul, de könnyen is felejt. Ez az ismétléseknél derül ki. Évközben többet mutat, mint amennyit ér. 2. A könnyű felfogású és jó emlékezőképességű. Ezek az igazi tehetségek. Erős akaratúak, már korán kijelölt életervük van, amely mellett kitartanak. 3. A nehezebben tanuló, lassú felfogású, de jó emlékező diák. Ezek önbizalma kevés, a munkában azonban kitartóak, szívósak. 4. A közömbös, kényelmes diák, aki nehezen tanul és könnyen felejt. Az otthoni nevelés fejleszti ki az elkényeztetett és a túlszigorúan nevelt gyerek típusát. Az előbbi nem sokat törődik az iskolai élet reá nézve kellemetlen oldalával, mert tudja, hogy otthon neki adnak igazat, üldözöttnek tekintik. Az utóbbi félénk, levert, zárkózott, kevés az önbizalma. A nevelhetőség szempontjából vannak könnyen és nehezen, vagy nem nevelhetők. Az első csoportban találunk olyanokat, akik testi és lelki szerencsés alkatuknál fogva alig szorulnak vezetésre, ez az autodidakta típus. Utánuk következnek azok, akik nevelőhatásra szorulnak, de ez iránt fogékonyak. Végül olyanok, akik látszólag nehezen nevelhetők, mert mozgékonyak, nagy energiával rendelkezők, de ha megtaláljuk a módját, ezt az energiát jó helyen fogják felhasználni. A nehezen nevelhetők között vannak: 1. nehéz felfogású, semmivel nem törődő tanulók, akik érzéketlenek minden jó és szép iránt; 2. akikben a nevelési akaratral szemben dac fejlődik ki; 3. akik belátják hibájukat, meg-

fogadják a jót, de követni képtelenek, a munkában kitarítani nem tudnak. Ezek többnyire káros baráti hatások rabjai lesznek.

Kemenes Illés tanulmánya a környezet és az iskolák belső életének összefüggését vizsgálja. Az alkalmat erre az osztályfőnöki órák anyagának kérésére adta. Egy fővárosi és egy vidéki középiskola tanulóinak kellett névtelenül, ismeretlen adatgyűjtővel szemben megjelölniök, hogy miről szeretnének hallani az osztályfőnöki órákon. Első pillanatra feltűnik a fővárosi és vidéki tanulók igényei között lévő nagy különbség. De kiderül az is, hogy a tanulóknak vannak olyan égető kérdései, problémái, amelyekre az iskolától várna feleletet, tájékoztatást, de azt az iskola nem adja. A vidéki tanulók egyik kívánsága a társaságbeli viselkedés (felnőttekkel, nőekkel, leányokkal szemben), étkezési szokások. A fővárosiak ebben járatosak lévén, másrészt a nagyforgalmú utca bátorságra nevelő hatásánál fogva erre vonatkozólag nem kívánnak útmutatást. Érdeklí azután a serdülésben és a serdülésen túl levő vidéki gyereket, miképpen viselkedjék a szerelem kérdésében a tisztesség határai között, a fővárosit pedig, hogy miként állhat ellent a kísértéseknek. A világnézeti kérdések (bolsevizmus, fasiszmus, nemzeti szociálizmus) ismeretetését inkább a vidékiek kívánják, miután ezekről ők kevesebbet olvashatnak, mint a fővárosi tanulók. A fővárosi tanulók szeretnék hallani a mai írók, színházi és mozidarabok értékelését, hiszen ezekkel a fővárosban léptenyomon találkozhatnak. A vidéki tanuló az ezekkel való ritka találkozási alkalom miatt a fényes külsőségektől nem tud a dolgok mélyére látni, neki minden tetszik, ezért ilyen kívánságai nincsenek is. Szemben áll tehát egymással a fővárosi és a vidéki tanuló igénye, s itt vidékinek kell látnunk Budapesten kívül bármely magyar város tanulóját. Végeredmény: az osztályfőnöki órák anyagában talán a legerősebben kell érvényesülnie a *helyi* tantervnek.

Noszlopi László a fiatalkor életfelfogása és ennek neveléséről értekezik. A gyermek világnézete ugyanolyan, mint minden nép gyermekkorában, jellemzi a naivitás és realizmus. Nevelésében szükség van a pozitív vallásosságra. Ugyanazon nemzedék világnézete azonos, de eltérő a megelőzőtől. Innen származik az apák és fiúk nézete közötti ellentét. A pubertás kora befelé fordítja a tekintetet, külső és belső világ eltávolodnak egymástól. Ezzel beáll az idealizmus kora, amely később megalkuszik a lehetőségekkel. A kutatások azt mutatják, hogy a világnézetre nevelés lehetséges. De ez csak koncentrikus lehet, vagyis nem külön tárgy, hanem mindenütt uralkodó beállítás. Nem a szavak, hanem az átértett nevelői cselekvés és meggyőződés fogja magával ragadhatni az ifjút. Sorrendben első az érzelmi ráhatás, amelyet követnie kell az értelmi meggyőzésnek. Az életfelfogás fejlesztése formális abban az értelemben, hogy általános keretet nyújt. A belső elmélkedés és kifelé való aktivitásnak egyensúlyban kell lennie. Ezért helytelen a mai dinamikus, kifelé ható aktivizmus egyoldalú célkövetelménye.

A folyóirat kisebb közleményei között kiemelkedő érdekességű *Róder Pál* véleménye a *tankönyv szerepéről* a mai oktatásban. A tankönyv szövege a kész eredmények foglalatja. Megszabja a tanár szükséges munkájának körvonalait, de nem pótolja a tanár vezető munkáját, s a tanulásnak sem középpontja. Közül áll a tanár és tanítvány szükséges mun-

kájának. A tanulás helyes módja az, hogy a tanuló átélje a tanítási óra lefolyását, amit megkönnyítenek az órán készített vázlatok és hozzáfűggesztett vezérszavak, a tankönyv szövege pedig pótlást, kiegészítést nyújt és a megszokott szakkifejezésekre ad támpontot. A helyes tanulásra a szaktanáron kívül az osztályfőnöknek kell többször rámutatnia, s az otthoni tanulásnak a következőképpen kell történnie: 1. a munkafüzetet áttanulmányozni, végig gondolni az iskolában történt munka lépéseit; 2. a tankönyv szövegét, anyagát összehasonlítani az iskolai munkával; 3. a munkafüzet gondolatmenetét elmondani a tankönyv szövegének kifejezéseivel; 4. az óra anyagának főbb pontjait elsorolni. A tankönyv a tanár egyéni hatását nem tudja pótolni. De erre nem is szabad törekednie. Ne tartalmazzon megoldatlan és meg nem válaszolt kérdéseket, meg nem oldott problémákat. Ezeknek helye van a tanításban, de nem a tankönyvben. Épígy rávezető fejtegetéseknek sincs helye a tankönyvben. Tehát lehetőleg rövid legyen, a lényeg kiemelésével. A feldolgozás mikéntje a tanár munkája, amely alsóbb fokon részletesebb, tagoltabb, a felsőbb fokon rendszeresebb és teljesebb. Ne legyen tehát vezerkönyv se.

— A folyóirat könyvismertetései közül H. Scharrelmann könyvének Jankovits Miklóstól írt méltatása érdemel különösebb figyelmet (Von der Lernschule über die Arbeitsschule zur Charakterschule). A szerző szembeállítja a tanuló-, a munka- és a jellemiskolát egymással. Eredmény: mindegyikből a jót és hasznosat át kell venni a legújabb felfogásnak hódoló nevelési és tanítási eljárásba.

A Nevelésügyi Szemle folyó évi 1. számában *Zibolen Endre a középiskolát szociális nevelésről* ír. Megállapításainak nagy része azonban minden más iskolára nézve is helytálló. A tanulót a közösség szolgálatára kell nevelni, Egyén és társadalom egymásra vannak utalva, tehát mindkettőnek kötelessége van egymással szemben. Ennek érdekében mindkettőre hatnia kell az iskolának, a nevelésnek. Az iskolának a társadalomra való hatása közvetett, a tanulóra közvetlen. A szociális nevelés az oktatástól nem választható el. Ismerje meg a tanuló a társadalom életét és formáló erőt. Ismerje fel, hogy mindenütt azonos erkölcsi törvények uralkodnak. Szokjon hozzá a tények helyes megítéléséhez és mások bajainak megértéséhez. Vegye tudomásul, hogy a vezető felelősséggel tartozik. Jusson el annak belátásáig, hogy a magánérdeket is akkor szolgáljuk legjobban, ha azt a közérdeknek rendeljük alá. Bele kell oltani a vágyat a tanulóba olyan társadalmi rend kialakulására, amely igazságos és egyensúlyt mutat. A vallás és történelem vezetnek a helyes útra. A szociális nevelés szempontjából nevelőtényezők a tanár személye, az osztály, az egész iskola és az iskola szociális intézményei. Legjobb nevelő itt is a példaadás.

Csapó Jenő ugyancsak a fenti cím alatt az 1937. év nyarán Párisban tartott világkongresszus erre vonatkozó megállapításait ismerteti. A közösségre nevelni kell. A szociális nevelés nem lehet külön tárgy. A nevelhetőség első feltétele a jókedv és egészség. Lehetőséget kell nyújtani, hogy a tanulók az osztályon belül kis társadalmat alakítsanak, társadalmasdit játszanak, legyen